

Legume4Protein

«ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΕΙΝΟΥΧΕΣ
ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ ΜΕ ΥΨΗΛΗ
ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΣΤΗ ΖΩΙΚΗ
ΠΑΡΑΓΩΓΗ»

ΑΒΡΑΑΜ ΕΛΕΝΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ, ΑΠΘ
ΛΑΡΙΣΑ 2022

Το σκεπτικό του προγράμματος....

Η διατροφή των ζώων βασίζεται κυρίως σε πρωτεΐνη φυτικής προέλευσης

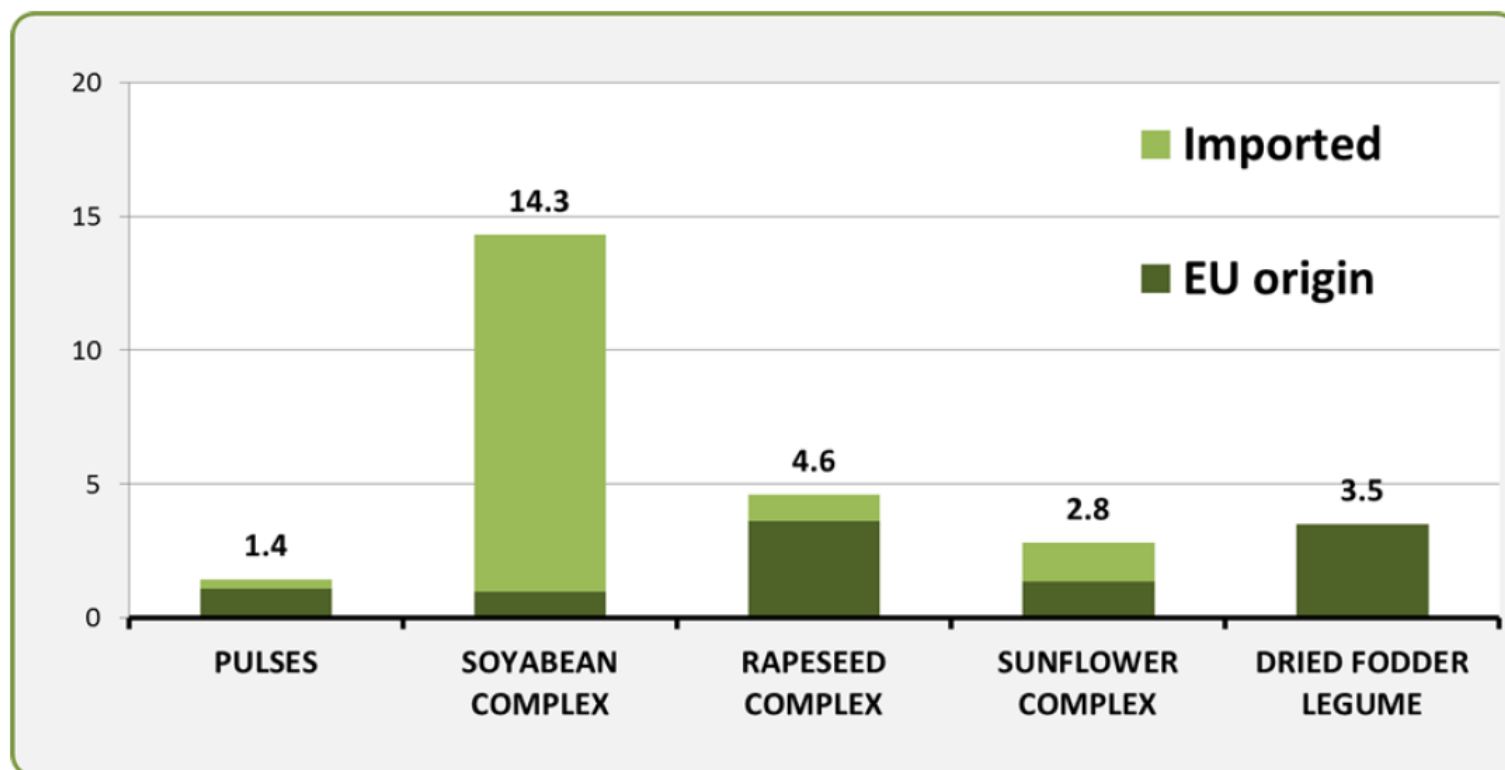
Η σόγια λόγω της υψηλής θρεπτικής αξίας και της διαθεσιμότητας της είναι το κύριο είδος.

Η κτηνοτροφία στην ΕΕ είναι σε υψηλό βαθμό εξαρτημένη από την εισαγωγή σόγιας.

REPORT FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL AND THE EUROPEAN PARLIAMENT

on the development of plant proteins in the European Union

Graph 1 2016/17 EU use of proteins and their sources (in million tonnes of crude protein)

Source: EU Commission. "Complex" includes meals, seeds and beans

Το σκεπτικό του προγράμματος....

Στην ΕΕ υπάρχει η πολιτική βούληση για μείωση του ισοζυγίου προσφοράς ζήτησης σε πρωτεϊνούχες ζωοτροφές με την προώθηση της καλλιέργειας κτηνοτροφικών ψυχανθών.

Αυτό επιβάλλεται από λόγους οικονομικούς, περιβαλλοντικούς αλλά και κοινωνικούς.

Το πρόγραμμα...

Η χρήση ελληνικού γενετικού υλικού ψυχανθών προσαρμοσμένου στις εδαφοκλιματικές συνθήκες της χώρας μπορεί να:

Εξασφαλίσει μείωση του κόστους παραγωγής

Άμεση διαθεσιμότητα

Αλληλεπίδραση γεωργών-κτηνοτρόφων

Μεγιστοποίηση της απόδοσης των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων

Σκοπός του προγράμματος

- Κύριος σκοπός του προγράμματος ήταν η ολιστική προσέγγιση του συστήματος παραγωγής κτηνοτροφικών ψυχανθών σε συνδυασμό με την αξιοποίηση τους στη διατροφή των ζώων.

Στο Legumes4Proteins αξιολογήθηκαν τα είδη:

Βίκος (*Vicia sativa*)

Κτηνοτροφικό μπιζέλι (*Pisum sativum*)

Κτηνοτροφικό κουκί (*Vicia faba*)

Λούπινο (*Lupinus spp.*)

ΒΙΚΟΣ (<i>Vicia sativa</i>)	ΜΠΙΖΕΛΙ (<i>Pisum sativum</i>)	ΚΟΥΚΙ (<i>Vicia faba</i>)	ΛΟΥΠΙΝΟ (<i>Lupinus sp.</i>)
ΒΚ29	ΜΡ11	ΚΚ18	ΛΚΜΛ
ΒΚ23	ΜΡ29	ΚΚ101	ΛΚΑΘ
ΒΚ45	ΜΡ15	ΚΚ10	ΛΚΑΠ
ΒΚ27	ΜΡ09	ΚΚ14	ΛΚ ΒΟΡΥΤΑ
ΕΥΗΝΟΣ	ΔΩΔΩΝΗ	ΠΟΛΥΚΑΡΠΗ	ΛΚ ΡΟΛΟ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ	ΟΛΥΜΠΟΣ	ΤΑΝΑΓΡΑ	ΛΚ ΑΜΙΓΑ
ΛΕΩΝΙΔΑΣ	ΑΡΒΙΣΑ		

Συγκεκριμένα, μελετήθηκαν:

- ✓ Η καλλιέργεια τους (συμβατική, μειωμένων εισροών),
- ✓ Η αξιοποίηση και αξιολόγηση γενετικού υλικού των υπό μελέτη ειδών,
- ✓ Η παραγωγή και ποιότητα σπόρου,
- ✓ Η θρεπτική τους αξία,
- ✓ Η αντικατάσταση της σόγιας σε σιτηρέσια προβάτων και η επίπτωση που θα έχει στην παραγωγή και ποιότητα του γάλακτος και
- ✓ Η οικονομική ανάλυση του συστήματος παραγωγής, διάθεσης και αξιοποίησης τους

Δομή του προγράμματος

Ενότητα Εργασίας 1. Αξιολόγηση και βελτίωση του γενετικού υλικού με τις παρακάτω υποενότητες:

- Συλλογή, αξιολόγηση και βελτίωση γενετικού υλικού λούπινου (*Lupinus spp*).
- Γενετική Βελτίωση πρωτεϊνούχων κτηνοτροφικών φυτών για απόδοση & ποιότητα ζωοτροφής.
- Χαρακτηρισμός γενετικού υλικού με χρήση μοριακών δεικτών ως προς τα ποιοτικά του χαρακτηριστικά και την αντοχή σε βιοτικές καταπονήσεις.
- Μεταγραφομική και μεταβολομική ανάλυση γενετικού υλικού για τα προαναφερόμενα χαρακτηριστικά.
- Μελέτη επιγενετικών αλλαγών σε γονίδια που σχετίζονται με την ποιότητα του καρπού.

Δομή του προγράμματος

Ενότητα Εργασίας 2. Αξιολόγηση του παραγωγικού δυναμικού και της προσαρμοστικής ικανότητας ποικιλιών πρωτεϊνούχων κτηνοτροφικών ψυχανθών υλικού με τις παρακάτω υποενότητες:

- Διατοπική αξιολόγηση γενετικού υλικού πρωτεϊνούχων φυτικών ειδών για απόδοση και ποιότητα.
- Προσαρμοστικότητα σε αβιοτικές καταπονήσεις, προσαρμοστικότητα σε ανταγωνισμό με ζιζάνια: σύστημα χαμηλών εισροών και βιολογικής παραγωγής.

Δομή του προγράμματος

Ενότητα Εργασίας 3. Αξιολόγηση Θρεπτικής αξίας με τις παρακάτω υποενότητες:

- Προσδιορισμός θρεπτικής αξίας.
- Προσδιορισμός αντιδιατροφικών στοιχείων.

Δομή του προγράμματος

Ενότητα Εργασίας 4. Πιλοτικοί αγροί και αντιμετώπιση προβλημάτων επέκτασης της καλλιέργειας πρωτεϊνούχων ζωοτροφών με τις παρακάτω υποενότητες:

- Εγκατάσταση Δικτύου πιλοτικών αγρών.
- Ανάπτυξη συστήματος προσδιορισμού αναγκών για εγκρίσεις γεωργικών φαρμάκων στις καλλιέργειες.
- Πιλοτική ανάπτυξη συστήματος σποροπαραγωγής και ποιότητας του σπόρου στις καλλιέργειες.
- Έρευνα διαχείρισης εκμεταλλεύσεων
- Αξιολόγηση παραγωγικών συστημάτων φυτικής και ζωικής παραγωγής βασισμένων σε κτηνοτροφικά ψυχανθή.

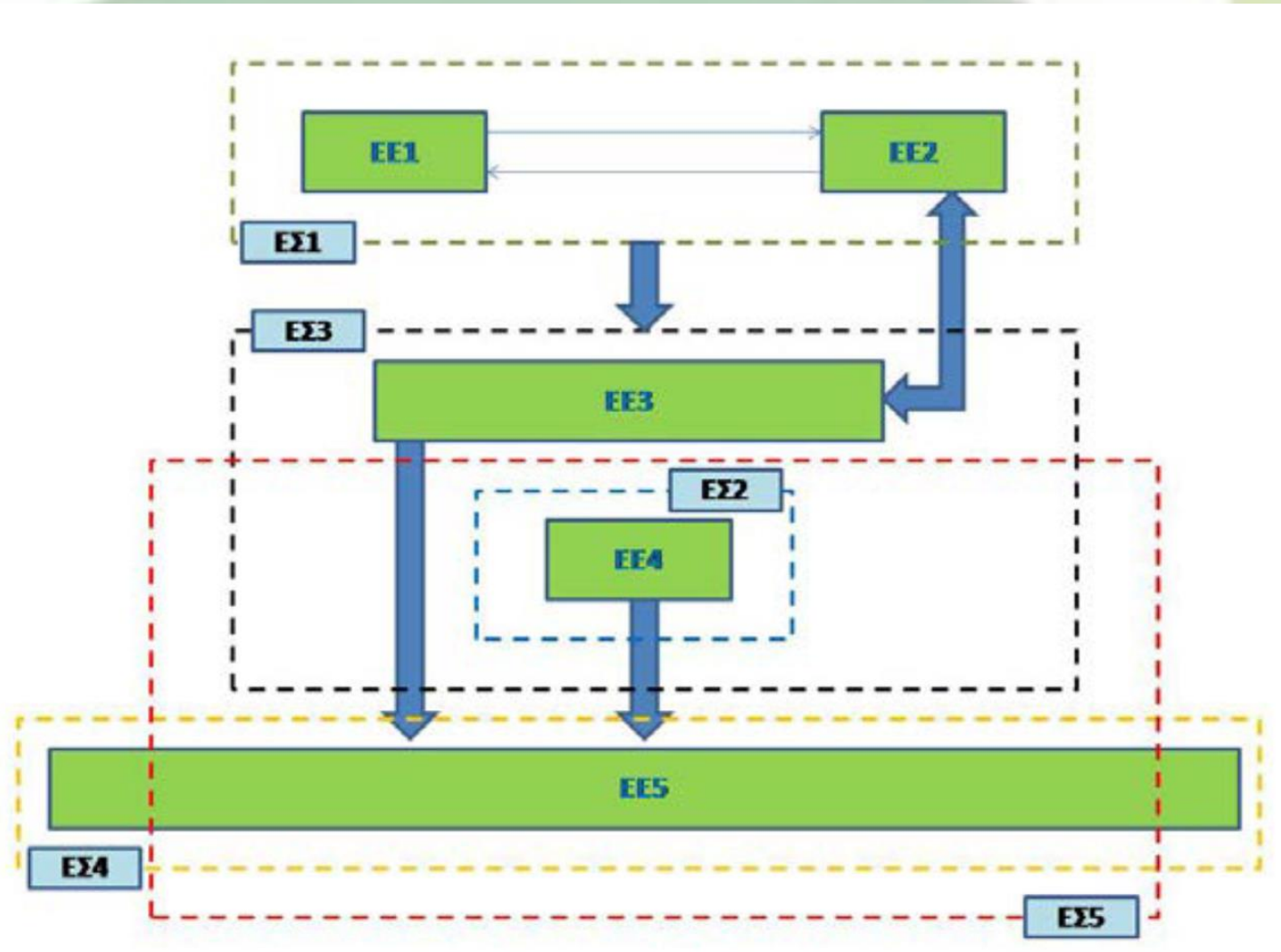
Δομή του προγράμματος

Ενότητα Εργασίας 5. Αξιολόγηση παραγόμενων ζωοκομικών προϊόντων με τις παρακάτω υποενότητες:

- Επιλογή και δοκιμή σιτηρεσιών
- Έλεγχος της ποιότητας γάλακτος.
- Διερεύνηση των κοινωνικοοικονομικών συνεπειών εναλλακτικών σεναρίων καλλιέργειας και αξιοποίησης κτηνοτροφικών ψυχανθών στη ζωική παραγωγή.

Σχηματική απεικόνιση της δομής του προγράμματος

Κάποια ενδεικτικά αποτελέσματα

Γενικά: Οι ποικιλίες και οι υπό βελτίωση σειρές που δοκιμάστηκαν για όλα τα είδη παρουσίασαν διαφορετικό παραγωγικό δυναμικό σε Θεσσαλονίκη, Λάρισα και Σπάτα.

Για το κτηνοτροφικό κουκί:

- ✓ Η ποικιλία Πολύκαρπη είχε υψηλή γενετική ποικιλότητα και καλά ποιοτικά χαρακτηριστικά όπως και η σειρά ΚΚ14
- ✓ Η σειρά ΚΚ18 είχε καλά ποιοτικά χαρακτηριστικά και ένα ιδιαίτερο μεταβολομικό προφίλ

Για το βίκο:

Η σειρά ΒΚ45 είχε καλά ποιοτικά χαρακτηριστικά ο σπόρος με υψηλή περιεκτικότητα σε πρωτεΐνη

Για το κτηνοτροφικό μπιζέλι:

Υψηλότερη γενετική ποικιλότητα καταγράφηκε στις υπό βελτίωση σειρές συγκριτικά με τις ποικιλίες

Συνοπτικά

Η αντικατάσταση της σόγιας με μίγμα των παραπάνω ειδών δεν επηρέασε τη γαλακτοπαραγωγή στα πρόβατα, αν και καταγράφηκε μειωμένη κατανάλωση

Δημοσιεύσεις

International Journal of
Molecular Sciences

Review

The Use of Lupin as a Source of Protein in Animal Feeding: Genomic Tools and Breeding Approaches

Eleni M. Abraham ^{1,*} , Ioannis Ganopoulos ², Panagiotis Madesis ³ , Athanasios Mavromatis ⁴, Photini Mylona ², Irini Nianiou-Obeidat ⁴, Zoi Parissi ¹, Alexios Polidoros ⁴ , Eleni Tani ^{5,*} and Dimitrios Vlachostergios ⁶

plants

Article

Mediterranean White Lupin Landraces as a Valuable Genetic Reserve for Breeding

Ioannis Zafeiriou ¹ , Alexios N. Polidoros ² , Eirini Baira ³ , Konstantinos M. Kasiotis ³ , Kyriaki Machera ³ and Photini V. Mylona ^{1,*}

Article

Genotype X Environment Interaction Analysis of Faba Bean (*Vicia faba* L.) for Biomass and Seed Yield across Different Environments

Panayiota Papastylianou ¹, Dimitrios N. Vlachostergios ^{2,*}, Christos Dordas ³, Evangelia Tigka ², Paschalis Papakaloudis ³, Anastasia Kargiotidou ², Emmanouil Pratsinakis ³, Avraam Koskosidis ², Chrysanthi Pankou ³, Angeliki Kousta ¹, Ioannis Mylonas ⁴, Eleni Tani ⁵, Eleni M. Abraham ⁶, Maria Karatassiou ⁶ and Stavroula Kostoula ⁷

Article

Analysis of Genotypic and Environmental Effects on Biomass Yield, Nutritional and Antinutritional Factors in Common Vetch

Zoi Parissi ¹, Maria Irakli ², Evangelia Tigka ³, Panayiota Papastylianou ⁴, Christos Dordas ⁵, Eleni Tani ⁶, Eleni M. Abraham ¹, Agisilaos Theodoropoulos ⁶, Anastasia Kargiotidou ³, Leonidas Kougiteas ⁶, Angeliki Kousta ⁴, Avraam Koskosidis ³, Stavroula Kostoula ⁷, Dimitrios Beslemes ³ and Dimitrios N. Vlachostergios ^{3,*}

Έχουν υποβληθεί για δημοσίευση

ORIGINAL ARTICLE ¶

Genetic variability and metabolomic analysis in commercial varieties and advanced lines of Vicia faba ¶

Eleni Avramidou^{1,3}, Efi Sarri², Ioannis Ganopoulos⁴, Panagiotis Madesis^{3,5}, Leonidas Kougiteas², Evgenia Anna Papadopoulou⁶, Konstantinos A. Aliferis^{6,7}, Eleni M. Abraham¹, Eleni Tani² ¶

Article ¶

Comparative analysis of the genetic diversity of Faba bean (Vicia faba L.) ¶

Eleni Avramidou^{1,4}, Ioannis Ganopoulos², Photini Mylona³, Eleni M. Abraham⁴, Irini Nianiou-Obeidat⁵, Maslin Osathanunkul^{6,7} and P. Madesis^{1,8} ¶

Ποιοι είμαστε...

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

- Εργαστήριο Δασικών Βοσκοτόπων, Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος
- Εργαστήριο Γενετικής και Βελτίωσης Φυτών, Τμήμα Γεωπονίας
- Εργαστήριο Γεωργίας, Τμήμα Γεωπονίας
- Εργαστήριο Ζωοτεχνίας, Κτηνιατρική Σχολή

ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ - ΔΗΜΗΤΡΑ

Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός - Δήμητρα

- Ινστιτούτο Βιομηχανικών και Κτηνοτροφικών Φυτών (ΙΒΚΦ)
- Ινστιτούτο Γενετικής Βελτίωσης και Φυτογενετικών Πόρων (ΙΓΒ&ΦΠ)

Ποιοι συμμετείχαν....

Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

- Εργαστήριο Βελτίωσης Φυτών και Γεωργικού Πειραματισμού, Τμήμα Φυτικής Παραγωγής
- Εργαστήριο Γεωργίας, Τμήμα Φυτικής Παραγωγής

ΕΚΕΤΑ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΡΕΥΝΑΣ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Εθνικό Κέντρο Έρευνας & Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΚΕΤΑ)

Agroland A.E.

ΘΕΣΓΗ
συνεταιρισμός
αγροτών
Θεσσαλίας

Συνεταιρισμός αγροτών Θεσσαλίας «ΘΕΣΓΗ»

Δασκαλόπουλος Δημήτριος, Κτηνοτρόφος

Διαδικτυακά

Η ιστοσελίδα του προγράμματος

<http://www.legumes4protein.gr>

Και ένα δημοσιευμένο εκλαϊκευμένο άρθρο

<https://wikifarmer.com/the-use-of-greek-fodder-legume-varieties-for-a-sustainable-low-input-cropping-system>

<http://www.legumes4protein.gr/>